

Fölesküszik a kormányzó

*

A Duna nem fagyott jéggé, rajta nem táboroznak Szilágyi Mihály uram negyven ezer katonái. Tavaszi hullámok pupozzák a nagy folyam hátát, zászlós házak, rohamsisakos díszszázad az országháza előtt, — főméltósága urát ma választja meg az ország, ki fővezér volt, kormányzó is lesz tulajdon személyében.

Rogyásig zsufolt karzatok, maga az ülés-terem tiszta fekete. Zsakett és redingot, a hosszú kabát, amelynek a néhai Ferencz József adott nevet, paraszti dísz ugyancsak fekete — a világ minden parasztsága közül egyedül a magyarnak fekete az ünneplője — olyan mintha vasárnap volna. Boglárt és mentét legföljebb csak az emlékező fantázia lát, amely tudja, érzi, hogy ez a mai gyülekezet itt, ott gyülekezik valahol a Rákos mezején vagy Fejérváron, vagy Pozsonyban, régi sátrak és házak közt, a legnagyobb magyar országos gyűlésekben. Akár Pusztaszerig is szabad, hogy visszakalandozzék a képzelet.

Történelem és mégis naptárian mai nap. Az általános szavazati jog hívta együvé a képviselőket, akik bőséges és terjedelmes népjogok alapján ruházzák ma fel *Horthy* Miklóst azzal a hivatallal, amely illette egykoron Hunyadi Jánost és Kossuth Lajost. Időrendben harmadik ő azok közt, akik véget vetettek egy interregnum zürzavarának.

*

Rakovszky elnököl. A törvényekkel alapján, mit, mint nemzetgyűlés elnöke, ma hajnalig a népi szavazás legfőbb személy-

nöke, ő irt alá, meghirdeti, hogy kormányzót választ a nemzetgyűlés. Név szerint és titkosan szavaznak arra, hogy ki legyen az országos főméltóság. A-betűvel kezdődik a szavazás féltizenegy órakor. Tizenegy óra öt perckor felállással, riadó tapssal veszik tudomásul, hogy az ország megválasztott kormányzója — hét Apponyi, egy nagyatádi és egy sokorópátkai szavazat ellenében — főméltósága *Horthy Miklós*.

*

Az elnök kijelöli a küldöttséget, aki érte megy. *Prohászka* püspöktől *Patacsi Dénes*ig, a paraszti államtitkárig reprezentálódnak benne a nemzetgyűlés mindenféle rétegei. Az ellenzéki deputátus *Ugron Gábor*, annyi fejedelmet választó székely urnak ivadéka. Közben az izgalom és várakozó feszültség e negyedórájában bíráló bizottsági tagok teszik le az esküt. Megy a munka tovább. A parlamenti masina nem ismer megállást. Míg a küldöttség utra kel, míg megérkezik az ország fejedelmi akaratu ju ura, pár perc a hétköznapé. Ez is letelik. Egynegyvedtizenkettőkor *Rakovszky* felfüggeszti az ülést. Várják a kormányzót.

Mintha titkos és ösmeretlen kürtjelek bugnának a folyosón, amely kavargó folyóként árad és harsog. Példátlan várakozás ebben a Házban, amely már installált annyi kormányokat, de közvetlen kormányzót, tulajdon személyében való államfőt még sohasem. A karzat rendületlenül kitart. Idegen diplomáciai méltóságok egyenruhájától magyar parasztmenyecskék fejkendőjéig mindenféle szín és kavargás, az országhatárokon is túl szóló érdeklődés koncentrálódik itt e götikusan ciradás emeleteken, arany stukkaturós rácsok mögött. Egyezer jegyet adtak ki a kar-

zatokra, hétezret kértek. A zsufoltság így is életet veszélyeztető.

*

Féltizenkettő elmúlt, amikor az éljenzés végigszáguld a folyosón, mint valami hatalmas Generalmarsch. Mintha csak fegyvercsattogás, kúrtharsogás volna e mélyen örvénylő örömhangok ölében. Az ország képviselőinek színe elé fogadalomtételre jelentkezik az ország magaválasztotta ura, kinek személye immár sérthetetlen. Végigberreg a folyosón a csengetyü élesen, *Rakovszky* fölűsiet az emelvényre és újra megnyitja gyülekezetét azoknak, kik fele szín és kavargás, az országhatárokon is kormányzó fogadalmas esküjének.

Most már teljes minden. Gyűjtőpontjába ennek a történelmi képnek megérkezik — akinek kedvéért alakult — a megválasztott kormányzó. Két remekbe szőtt gazdag, puha perzsaszőnyeget terítettek a Ház asztala és a gyorsírók korlátja közé, a terem közepébe. A magyar alkotmányos életnek e területi közép-pontján áll meg a kormányzó *Horthy Miklós*, ki megérkezett katonai szállásáról.

Tizenkét óra tíz perc, hogy újra megtelik az alkotmányozó gyűlés terme. A képviselők helyet foglalnak. A kormányzót hozó deputánsok közül *Patacsy Dénes* bejön a terembe. *Odamegy Huszár Károly*hoz, halkán szól neki valamit. A kormány tagjai mennek az elnöki fogadóba, hogy a terembe kísérik a kormányzót a képviselők közé, akik között fekete zsakettben ott ül fivére is, *Horthy Jenő* kiszagdapárti követ.

Kilenc autón jött a Szent Gellértből *Horthy* és kísérete. Az első autón — *Prohászka* fejevári püspök, jobbán maga a fővezér. A többi autókon, a többi deputátus, legszükségesebb katonai kísérete, a fővezérség saj-

lőosztálya angol és amerikai hírlapírókkal. A Ház folyosóján diszörségbe sorakoznak fel a tisztek, kik szűkebb személye körül voltak akkor is, midőn fehér lovon bejött Budapestre. *Görgey György* őrnagy, *Görgey József*, *Prónay Pál* báró és *Thókos Gyula* századosok, *Hervay István*, *Tanter Oszkár*, *Vojnich Miklós* báró, *Hunyady Ferenc* gróf, *Lukács Béla* és *András*, *Schwetz Tibor*, *Marsovszky György*, *Erdős Barna*, *Herzka Ferenc*, *Kozma Miklós*, *Fáy László*, *Gálóczy József*, *Térffy Gyula*, *Sibrik Miklós* főhadnagyok és hadnagyok, *Kövecs* titkár tengerész-zászlós (— *Kövecs* tábornagy fia —) diszben vannak kordonfalat a folyosón az elnöki fogadó ajtajától a terembejáratig. Az uton, mely a fővezéri kardtól a kormányzói pálcáig visz, míg a Ház kapujában az *Ostenburg*-különítmény tisztí dísz-százada állt *Vigyázz!*'ban.

Bent a teremben feszült, füledt várakozás. Az elnöki fogadóban — közben — az esküre készülő fővezér tanácskozik a kormányval, a nemzetgyűlés elnökével és gróf *Andrássy* Gyulával. Félegykor gyorsirót kérnek be a konferenciára.

*

Tizenkét óra negyvenöt perc és az elnök újra megnyitja az — ma igazán az — alkotmányozó gyűlést. A legtöbb miniszter már helyén. Még a miniszterelnök hiányzik, ő a kormányzóval és kíséretével jön.

Rakovszky csönget.

— Az ülést újra megnyitom. A kormányzó ur az esküt fogja letenni.

Egy perc halálos csend. Azután, mintha vezényelnék őket, feláll az egész terem. Egy „*Eljen!*” tömör, hangos, mint az ágyulövés. Az elnöktől jobbra levő ajtón bejön *Horthy Miklós*, utána *Huszár*, *Prohászka*, *Ugron* és

Szily Bálint gazdaember. Ezek helyeikre sietnek. A kormányzó megáll a lába alá terített perzsa szőnyegen, szemben *Rakovszky*val, ki a szuverén nemzeti akarat letéteményese, ülve marad helyén, míg körülötte mindenki áll. Előtte *Horthy* aranyvállrójtos tengerészi diszben, oldalán átvett revolvértáska, melle csupa aranyos dísz és kitüntetés. Vizen, vészen szerezte őket.

— Kormányzó ur, Magyarország nemzetgyűlése Önt Magyarország kormányzójává választotta meg.

— Magyarország kormányzói tisztjét elfogadom.

— Kormányzó urat legszívélyesebben üdvözlöm és felszólítom, hogy a törvényes esküt letegye.

Történelmi szükszavuság, az egyes replikák között egy-egy pillanatnyi férfiasan elfogódott szünet.

Horthy főlemeli jobbkezét. Admirálsi kabátjának ujján egy karvastag, két vékonyabb aranyesik. Ezt még attól kapta, kinek hatalmát most gyakorolja. Nem mint e házban szokták, szivre illesztett jobbkézzel, de magásra emelt, esküvő két ujját kinyújtva mondja:

— *Én Horthy Miklós esküszöm* —

Éles, elegáns hangon beszél, valami halk kommandó hangon. A színes üvegablakokon beözönlő déli fény keretbe veszi római vágású éles csupasz arcát, erős férfikorában is fehér-től ki nem kezdett szénfekete haját. Egyenletesen, ütemesen ismétli szakaszait az eskü szövegének, mit vele szemközt az előadói emelvényről a jegyző olvas. Sok arc elfehéredik a boldog, történelmi izgalomtól. Tudom, hogy jelen vagyunk e nagy pillanában. Itt vagyunk, átéljük. Csak az ő arca nyugodt,

változatlan. Roppant tudja mit tesz, mit akar. Így középpontjában egy ekkora gyülekeznek áll sudáran, nyugodtan, míg egy világ rávigyáz. Parancsnoki hid lett lába alatt a puha perzsa szőnyeg. Egy vezérkart dirigálnak így az ő hangján, mely csak egyszer csuklik felszínesen ott, hol Magyarország területéről és dicsőségéről van szó.

— Isten engem úgy segítjen — fejezi be.

— A kormányzói eskü letétemelt — állapítja meg az elnök.

A főméltóságú ur tán szólni akarna. De most az egyszer — először és utoljára — nálánál is nagyobb akarata a tömeg. Mint egy láthatatlan vezényszóra mindenki éneklí „Isten áldd meg a magyart...” A miniszterek közül is *Huszár*, *Somssich*, *Haller* sokorópátkai *Szabó* hangosan énekelnek. A magyar Himnusz hangjai körülölelik, besugározzák a kormányzó alakját. És hogy elhalkul a fenséges énekszó, *Horthy* sarkon fordul katonásan. Szembe a képviselőkkel, mély fejbiccentés.

Újra sarkonfordul szembe az elnökkel. Mély fejbiccentés, két utánozhatatlanul előkelő intés, két rövid fejmozdulat, két kás staccató. Feloldódott az ünnepi percek szigorú merevsége; se jobbra, se balra nem néz. Elindul az ajtó felé. Egy pillanat — hát itt volt, egyáltalán igaz volt? — és már kint is van a teremből, amelynek ő most már csak fölötté áll, de amelyben nem lehet többé testileg jelenlevő.

Tíz perccel van egy óra előtt. Az aranydiszes főméltóságú ur elment.

Habemus gubernatorem! Gazdája van újra a magyar földnek.

— Az ülést öt percre felfüggesztem, — mondja még *Rakovszky*.

Igy történt.

L. L.